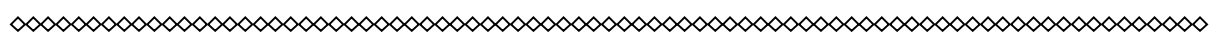

DOI 10.34132/pard2023.21.07

**PROSPECTS FOR IMPROVING THE STATE REGULATION
OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES IN UKRAINE
THROUGH THE PRISM OF ENSURING THE ECONOMIC
SECURITY OF THE STATE**

Liudmyla Antonova, Doctor of Sciences in Public Administration,
Professor, Professor of the Department of Accounting and Auditing of
the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.

Andriy Antonov, Doctor of Sciences in Public Administration,
Professor, Professor of the Department of Economic Security, Public
Administration and Management of the State University «Zhytomyr
Polytechnic», Zhytomyr, Ukraine.

The purpose of this article is to establish the directions of state regulation of foreign exchange, highlight the features of state regulation of foreign exchange, and determine the prospects for improving the mechanism of state regulation of foreign exchange in Ukraine. It has been determined that the ED is a complex complex type of activity that includes various objects and can be stratified into segments taking into account a number of criteria and features. At the same time, what is in demand is not the study of individual areas of regulation of foreign economic activity, but the analysis of their interaction. During the implementation of the FEZ, the achievement of the fundamental goal is significant - such activity should become a source of increasing national income and sustainable development of the economy. This has a perspective only in the course of solving tasks to achieve this goal, which is unattainable without a balanced and effective state administration. It has been proven that the State regulation of foreign trade includes a set of measures that have a legislative, executive and control nature, and are aimed at improving foreign trade in the interests of the country's economy. This system provides for the creation of the necessary conditions

and mechanisms for the effective interaction of business entities within different states and at the international level. It has been established that the main directions of foreign economic activity are entrepreneurial activity, foreign trade, provision of various services, financial and credit operations, scientific and technical cooperation with foreign enterprises, etc. Regulation of these types of activities is carried out by the state through its bodies. Also, non-state subjects of economic management are involved in the regulation of foreign exchange, including: stock exchanges, chambers of commerce, associations, etc. The regulation of FEZ takes place together with FEZ subjects themselves on the basis of agreements concluded between them on the coordination of actions. It was emphasized that the essential components of the FED management mechanism are the systematic monitoring of the external and internal environment, the analysis and assessment of the state and development prospects of the FED, the development of tactical and strategic plans. It is legitimate to claim that the active digitization of the economy can provide advantages in the implementation of foreign trade in Ukraine.

Key words: *foreign economic policy, foreign economic activity, mechanism of state regulation, areas of foreign exchange regulation, export and import.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасний момент зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) стає все більш важливою для розвитку національної економіки і економічної стабілізації держави загалом, особливо в умовах війни та в майбутньому під час подолання її наслідків. Відзначається, що практично кожна галузь в розвинених демократичних країнах є частиною ЗЕД. В Україні ж на сьогодні через військові дії у тій чи іншій мірі постраждали всі галузі економіки, а отже й відчула негативний вплив ЗЕД. Подібний спектр економічних проблем актуалізує питання дослідження діючих в Україні напрямів державного регулювання ЗЕД з метою визначення подальших перспектив відбудови економіки країни за рахунок активної участі у міждержавному економічному співробітництві.

Виникнення складних та багатокomпонентних проблем у сфері ЗЕД стало одним з основних питань в сучасних умовах розвитку економіки України. Їх вирішення стає одним з найбільш пріоритетних завдань держави. Це, в свою чергу, вимагає залучення провідного досвіду у регулюванні ЗЕД та залученні іноземних інвестицій до національної економіки.

Країни, які прагнуть забезпечити конкурентні переваги у ЗЕД, повинні активно розвивати інновації, представляти на світовому ринку високоякісні товари та послуги, сприяти співпраці з міжнародними партнерами та залученню інвестицій, а також забезпечувати стабільність у законодавчій базі та нормативних вимог у сфері ЗЕД.

На сьогодні для України характерною є низка проблем розвитку економіки, серед яких можна відмітити низький рівень якості продукції та послуг, технічно та морально застарілу матеріально-технічна база більшості підприємств переробної промисловості, обмежені фінансові можливості для оновлення технічної бази та запровадження нових технологій виступають вагомими чинниками стагнації у сфері ЗЕД та обмежують конкурентоспроможність на світових ринках. У цьому контексті, визначення напрямків державного регулювання ЗЕД та пошук шляхів для поліпшення механізму регулювання ЗЕД в Україні є надзвичайно актуальним і важливим завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. ЗЕД як комплексне явище знаходиться у колі інтересів багатьох науковців, котрі досліджують: функціонування механізму державного регулювання ЗЕД в Україні [1; 2; 5; 13; 14; 18; 20; 21; 22; 27; 28], економічний аспект реалізації ЗЕД в Україні [3; 4; 6; 9; 12; 24], міжнародний досвід регулювання ЗЕД та перспективи його використання в Україні [7; 15; 19; 26], особливості ЗЕД в сфері оборони [17] тощо. При цьому, складність організації ЗЕД, її важливість для економічного розвитку країни та часті зміни на міжнародному ринку вимагають концентрації більш ретельної уваги на дослідженні діючих сьогодні напрямів державного регулювання ЗЕД з метою забезпечення сприятливих умов для економічного зростання країни.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є встановлення напрямів державного регулювання ЗЕД, висвітлення особливостей державного регулювання ЗЕД та визначення перспектив удосконалення механізму державного регулювання ЗЕД в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення впливових позицій України на міжнародних ринках товарів і послуг, підтримка експорту та досягнення глобальної конкурентоспроможності є пріоритетними напрямками зовнішньоекономічної політики кожної країни. Також важливими завданнями є інтеграція держави у глобальну логістичну систему шляхом розвитку транзитного потенціалу та укріплення позицій на міжнародному ринку. Одержання зазначених результатів неможливе без подальшого розвитку механізмів державного регулювання ЗЕД за найбільш актуальними напрямками та із продуктивним застосуванням різних інструментів державного регулювання.

Міжнародні економічні зв'язки є однією з найбільш динамічних сфер економічного життя. Історія економічних відносин між країнами має багатовіковий досвід. Вона почалася як взаємна зовнішньоторговельна діяльність, спрямована на розв'язання проблем постачання товарів, які національні економіки не виробляли ефективно або взагалі не виробляли. Процеси еволюції зовнішньоекономічних відносин (ЗЕВ) перетворили їх у складний набір міжнародних економічних зв'язків, відомий як світова економіка. Ці процеси стосуються інтересів всіх країн світу. Відповідно, всі країни мають потребу в регулюванні своєї ЗЕД для захисту власних інтересів. Міжнародний досвід показує, що навіть у розвинених та стабільних державах існує об'єктивна потреба в державному регулюванні ЗЕД. Держава головним чином має завдання захищати та всіма можливими способами підтримувати інтереси вітчизняних виробників, сприяти збільшенню обсягів експорту, залученню іноземних інвестицій, урівноваженню зовнішнього платіжного балансу, регулюванню валютних операцій та, що найважливіше, приймати нормативно-правові акти, які встановлюють правила ЗЕД та забезпечують їх послідовне виконання [5].

Аналізуючи дані щодо зовнішньої торгівлі товарами та послугами в Україні (табл. 1), можемо відзначити наявність як позитивних, так і негативних тенденцій. Так імпорт в Україну в останні роки хронічно випереджає експорт, а їх різниця сягає часом 8% ВВП. (табл. 1, табл. 2, рис. 1-4) [<https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/>]

Таблиця 1

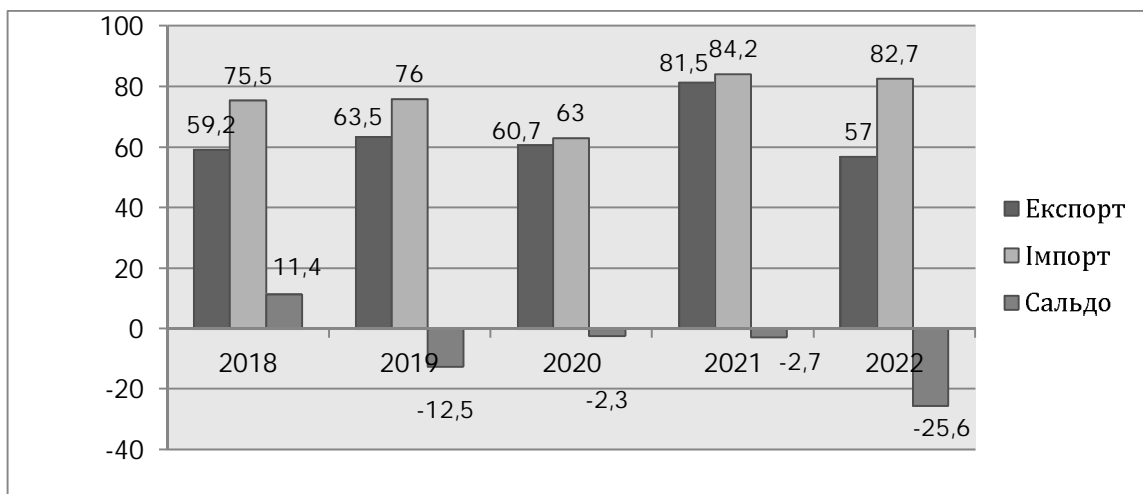
Дані щодо зовнішньої торгівлі України товарами та послугами, млн. дол. США*

	2018	2019	2020	2021	2022
Дані щодо зовнішньої торгівлі товарами та послугами					
Експорт	59 177	63 556	60 707	81 504	57 005
Імпорт	70 555 -	76 067	63 085	84 175	82 667
Сальдо	11 378	-12 511	-2 378	-2 671	-25 662
В т.ч. щодо зовнішньої торгівлі товарами					
Експорт	43 341	46 091	45 143	63 113	40 899
Імпорт	56 055	60 352	51 921	69 755	55 551
Сальдо	-12 714	-14 261	-6 778	-6 642	-14 652
В т.ч. щодо зовнішньої торгівлі послугам					
Експорт	15 836	17 465	15 564	18 391	16 106
Імпорт	14 500	15 715	11 164	14 420	27 116
Сальдо	1 336	1 750	4 400	3 971	-11 010

*Дані включені до платіжного балансу (за методологією КПБ6)

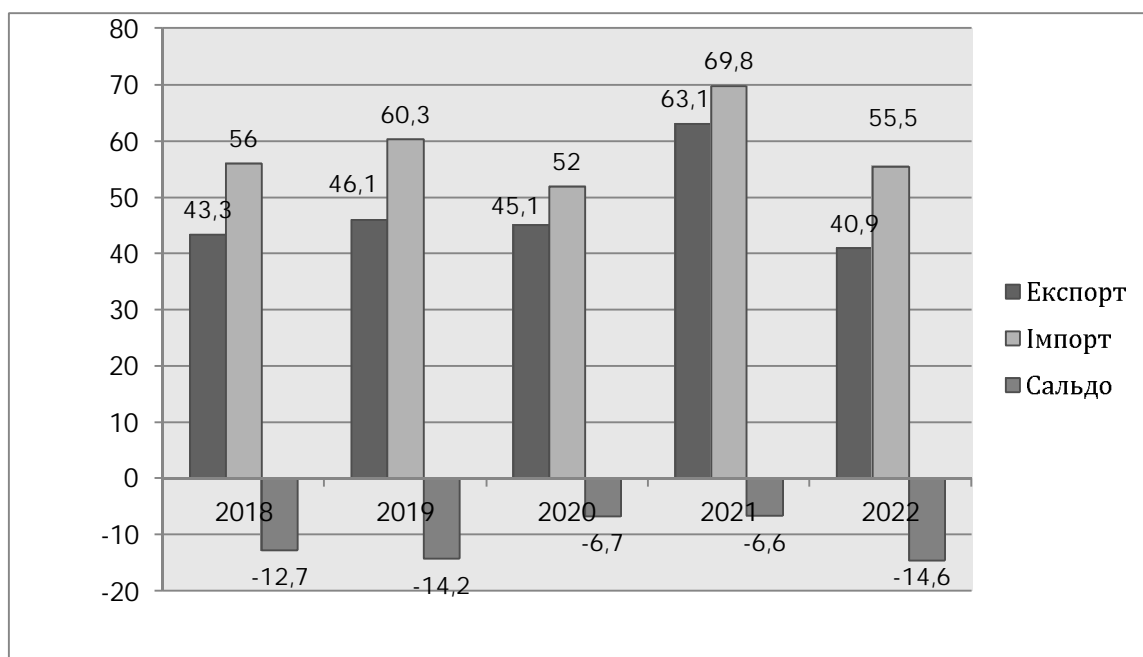
Джерело: систематизовано автором [29]

Якщо подивитися на зовнішню торгівлю лише товарами, то можна побачити відмінності у щорічних вартісних обсягах між експортом та імпортом, де перевищує останній. Ситуація щодо зовнішньої торгівлі послугами протилежна торгівлі товарами. Тут вартісні показники експорту послуг, навпаки, переважають імпорт.

Рис. 1. Дані щодо зовнішньої торгівлі України товарами та послугами, млрд. дол. США

Джерело: [29]

Рис. 2. Дані щодо зовнішньої торгівлі України товарами, млрд. дол. США

Джерело: [29]

Розглядаючи дані про структуру валового внутрішнього продукту України за кінцевим використанням, можна побачити і динаміку співвідношення експорту та імпорту України за останні роки (табл. 2, рис. 4, рис. 5).

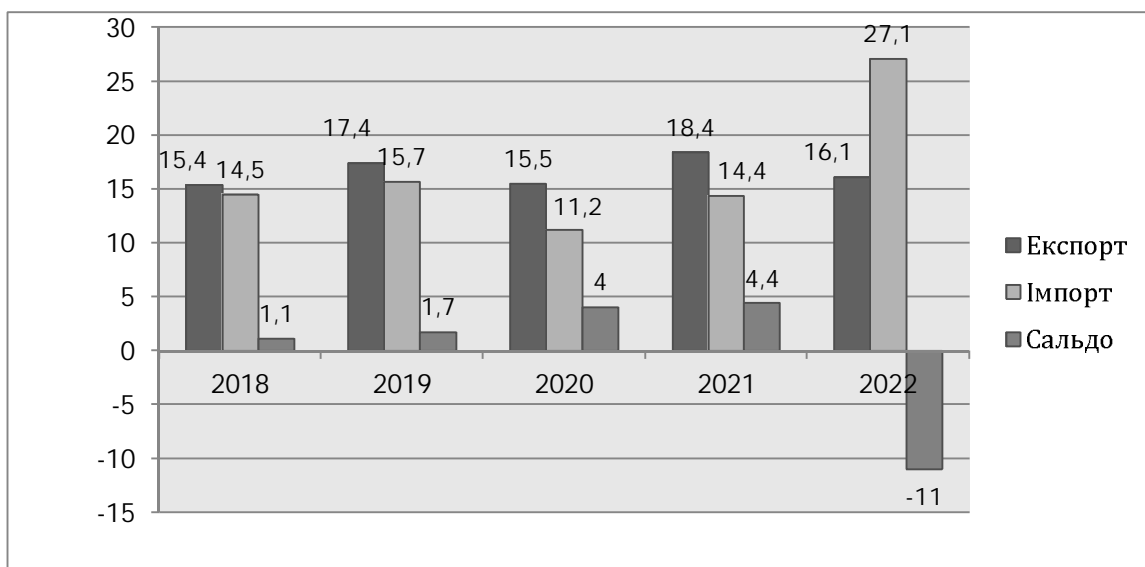

Рис.3. Дані щодо зовнішньої торгівлі України послугами, млрд. дол. США

Джерело: [29]

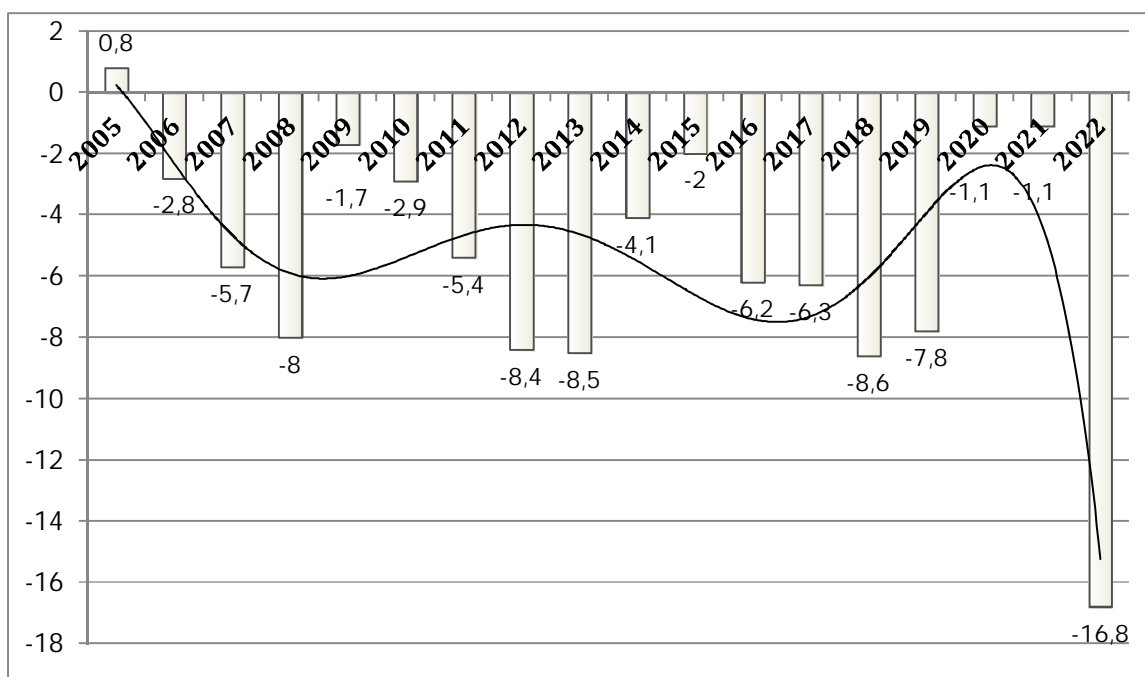
Таблиця 2

Зовнішньоторговельний баланс України з 2005 по 2022 (млн. грн.)

Номінальний ВВП за рік	експорт товарів та послуг		імпорт товарів та послуг		сальдо (експорт – імпорт)		
	млн. грн.	% ВВП	млн. грн.	% ВВП	млн. грн.	% ВВП	
2005	441452	227252	51.5	-223555	-50.6	3697	0.8
2006	544153	253707	46.6	-269200	-49.5	-15493	-2.8
2007	720731	323205	44.8	-364373	-50.6	-41168	-5.7
2008	948056	444859	46.9	-520588	-54.9	-75729	-8.0
2009	913345	423564	46.4	-438860	-48.0	-15296	-1.7
2010	1082569	549365	50.7	-580944	-53.7	-31579	-2.9
2011	1316600	707953	53.8	-779028	-59.2	-71075	-5.4
2012	1408889	717347	50.9	-835394	-59.3	-118047	-8.4
2013	1454931	681899	46.9	-805662	-55.4	-123763	-8.5
2014	1566728	770121	49.2	-834133	-53.2	-64012	-4.1
2015	1979458	1044541	52.8	-1084016	-54.8	-39475	-2.0
2016	2383182	1174625	49.3	-1323127	-55.5	-148502	-6.2

продовження таблиці 2

2017	2982920	1430230	47.9	-1618749	-54.3	-188519	-6.3
2018	3558706	1608890	45.2	-1914893	-53.8	-306003	-8.6
2019	3974564	1636416	41.2	-1947599	-49.0	-311183	-7.8
2020	4194102	1637399	39.0	-1681526	-40.1	-44127	-1.1
2021	5459574	2224704	40.7	-2286067	-41.9	-61363	-1.1
2022	5191028	1840563	35.5	-2712325	-52.3	-871762	-16.8

Рис. 4. Номінальний ВВП, трлн, грн.

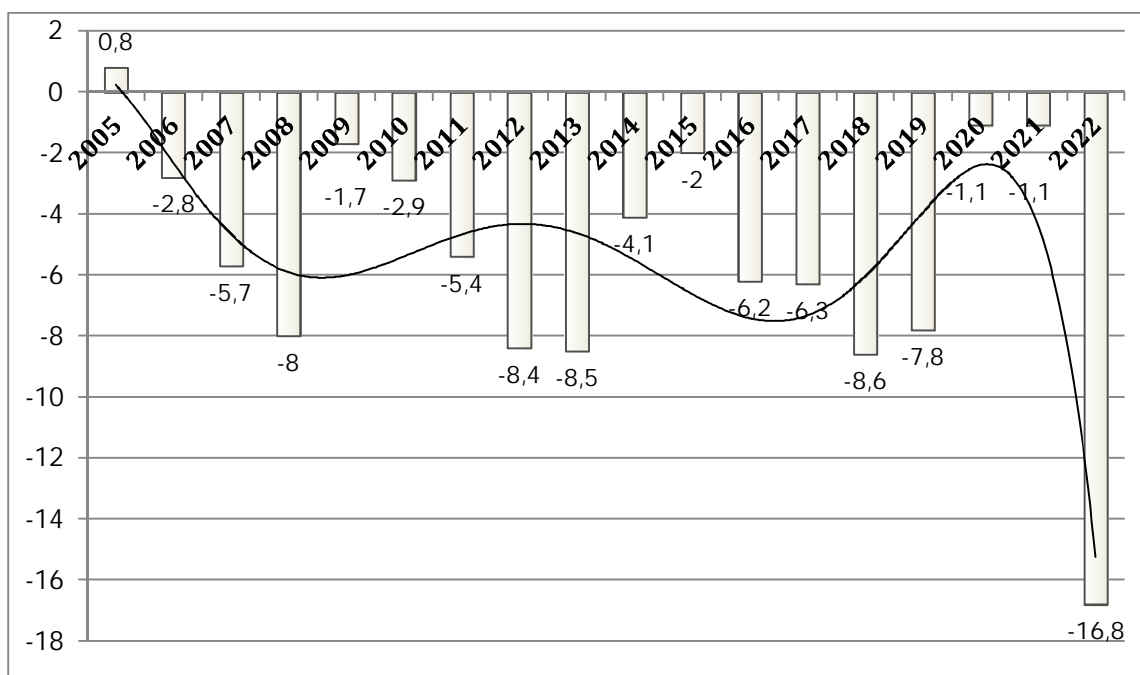
Джерело: [29]

Завдяки постійному підвищенню цін на світових ринках у структурі експорту домінували такі товари, як: чорні метали; усі групи продовольчих товарів, серед яких зерно і насіння соняшнику; алкогольні напої; окремі види машинобудівного обладнання, такі як верстати, транспортні засоби та зброя [2].

Аналізуючи різні наукових підходів до дефініції ЗЕД, можна дійти висновку, що це складний комплексний вид діяльності, який включає різноманітні об'єкти та може бути розшарований на сегменти з урахуванням низки критеріїв та ознак. Затребуваним при цьому є не вивчення окремих напрямів регулювання ЗЕД, а

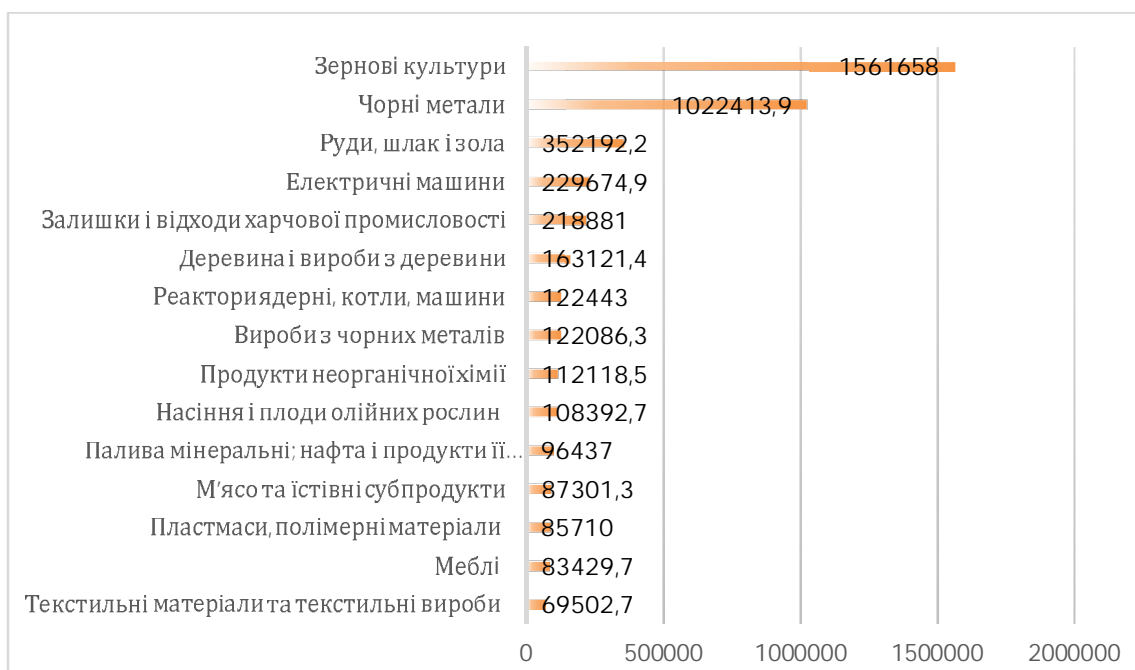
проведення аналізу їх взаємодії. Це має призвести до розширення кола суб'єктів ЗЕД, вироблення нових методів та форм реалізації, а також ускладнення операцій ЗЕД. Таким чином, ЗЕД включає в себе широкий спектр валютно-фінансових, правових, кредитних, виробничих і господарських взаємовідносин [22, с. 32-33].

Рис.5. Питома вага експорту та імпорту України у номінальному ВВП, %

Джерело: [29]

Аналізуючи різні наукових підходів до дефініції ЗЕД, можна дійти висновку, що це складний комплексний вид діяльності, який включає різноманітні об'єкти та може бути розшарований на сегменти з урахуванням низки критеріїв та ознак. Затребуваним при цьому є не вивчення окремих напрямів регулювання ЗЕД, а проведення аналізу їх взаємодії. Це має призвести до розширення кола суб'єктів ЗЕД, вироблення нових методів та форм реалізації, а також ускладнення операцій ЗЕД. Таким чином, ЗЕД включає в себе широкий спектр валютно-фінансових, правових, кредитних, виробничих і господарських взаємовідносин [22, с. 32-33].

Рис.6. Топ найбільш експортованих Україною товарів станом на січень 2022 (тис. дол. США)

Джерело: [23]

Протягом реалізації ЗЕД значним є досягнення основоположної мети - така діяльність має стати джерелом підвищення національного доходу та сталого розвитку економіки. Це має перспективу тільки в ході вирішення завдань для досягнення цієї мети, що недосяжно без виваженого та ефективного державного управління.

Головним об'єктом регулювання ЗЕД є діяльність підприємств та організацій з організації та проведення імпорту, експорту, а також транзиту товарів та послуг. На них впливають органи на макро- і мезорівнях, такі як органи публічної влади (державне регулювання) і недержавні регулятори (асоціативне регулювання), а також безпосередньо суб'єкти мікрорівня – суб'єкти ЗЕД (саморегулювання) [27]. При цьому основним суб'єктом регулювання виступає держава, тому що саме вона здійснює найбільший вплив на усі суб'єкти господарювання, котрі діють у сфері ЗЕД. Крім того, влада напряму або опосередковано впливає на зовнішньоекономічні зв'язки країни в цілому, окремих регіонів і сфер економіки.

Відповідно до закону «Про зовнішньоекономічну діяльність», ЗЕД охоплює «господарську активність суб'єктів України та іноземних суб'єктів, а також діяльність державних замовників, якщо це передбачено законами України. Вона ґрунтується на взаємодії між ними і охоплює як внутрішню, так і зовнішню територію України» [11].

Згідно з Господарським кодексом України, державне регулювання ЗЕД «націлене на захист українських економічних інтересів, правта законних інтересів учасників зовнішньоекономічної діяльності, створення рівних умов для розвитку різних видів підприємництва у галузі зовнішньоекономічних відносин і сприяння залученню інвестицій та доходів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Також це регулювання сприяє посиленню конкуренції та обмеженню монопольних практик суб'єктів господарювання в сфері зовнішньоекономічних відносин» [8].

Протягом усіх періодів історичного розвитку країни ЗЕД впливала на вирішення економічних завдань на різних рівнях: загальнонаціональному господарстві, в окремих регіонах, територіальних об'єднаннях та підприємствах. Як окрема складова загальної структури національного господарства, ЗЕД впливає на оптимізацію внутрішнього господарства, розміщення та розвиток виробничих сил. Можна констатувати, що жодна держава не спроможна створити стійку економіку, ізолюючись при цьому від міжнародних економічних зв'язків.

Державне регулювання ЗЕД є діяльністю в області міжнародної торгівлі, обігу капіталу, міграції робочої сили та обміну технологіями, заснованою на взаємовигідних економічних відносинах. У всіх країнах, особливо тих, де відбулася демократизація та лібералізація ЗЕД, державне регулювання є необхідною об'єктивною необхідністю. Це регулювання спрямоване на захист інтересів країни та її суб'єктів у зовнішньоекономічній сфері, створення однакових умов для розвитку всіх видів підприємництва, використання прибутків та інвестицій, стимулювання конкуренції і обмеження монополізму [18].

Для розвитку ЗЕД, владою було прийнято значну кількість нормативних документів, котрі торкаються регулювання різних аспектів ЗЕВ, включаючи торгівлю, фінансові та банківські операції, сферу послуг, науково-технічне співробітництво тощо.

Для регулювання ЗЕД в Україні залучаються до використання різноманітні документи нормативно-правового характеру:

- діючі законодавчі акти;
- акти тарифного або нетарифного регулювання, котрі видаються українськими органами публічної влади у рамках їх власної компетенції щодо регулювання ЗЕД;
- рішення неурядових організацій, котрі серед статутних завдань мають розвиток ЗЕД України;
- угоди між суб'єктами ЗЕД, які не порушують діючого українського законодавства [17].

У формуванні загальнодержавної політики щодо регулювання ЗЕД виділяють наступні методи:

- самостійне прийняття рішень суб'єктами господарювання, яке включає в себе добровільний вступ у ЗЕД, проведення різноманітних зовнішньоекономічних операцій та укладання договорів обмежено лише діючим нормами та межами діючого законодавства й міжнародних документів;
- владні приписи, що передбачають підпорядкування діяльності суб'єктів господарювання визначеним правовим моделям, що відповідають діючому законодавству, наприклад, ліцензування, встановлення правил розрахунків у іноземній валюті або обмеження різних зовнішньоекономічних операцій;
- надання владою рекомендацій, за якого органи публічної влади регулюють поведінку суб'єктів ЗЕД, надаючи рекомендації стосовно конкретних правовідносин [28].

Згідно класифікації більшості науковців, методи, що застосовуються для державного регулювання ЗЕД, поділяються на адміністративні та економічні.

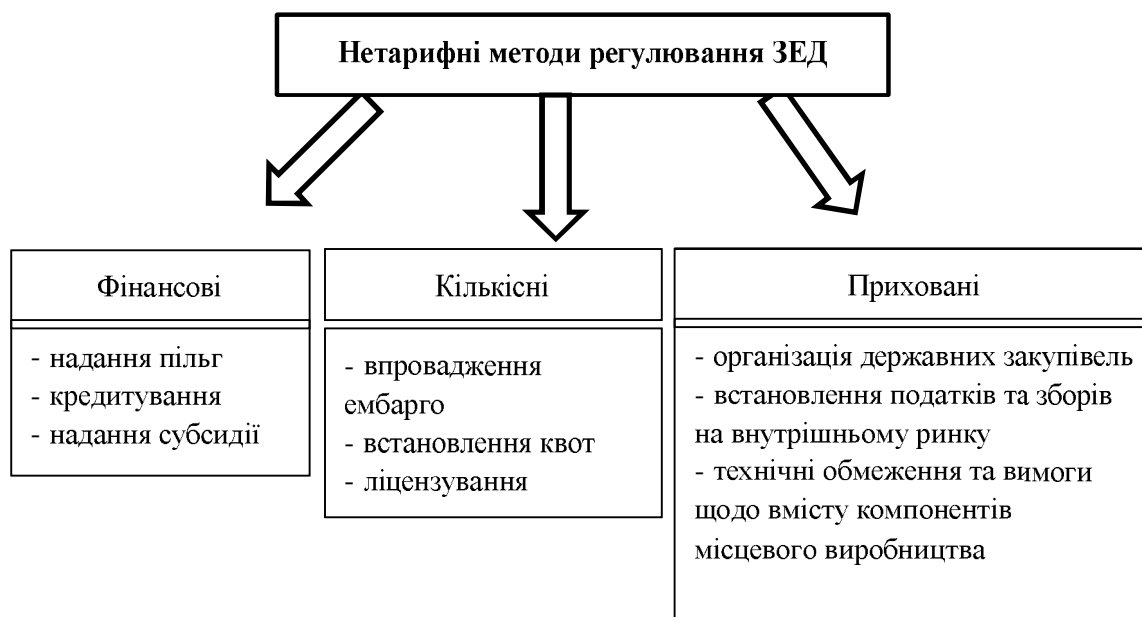
Адміністративні методи мають прямий вплив на господарські відносини і застосовуються, переважно, в складних умовах економічної нестабільності, інфляції та дефіциту. Вони

використовуються короткостроково для захисту або відновлення економіки країни шляхом мобілізації та оптимізації освоєння ресурсів. До них включаються заходи, такі як ембарго (умовно кажучи, повна заборона ЗЕД), ліцензування, квотування, і встановлення специфічних вимог до товарів і багато інших [4].

Економічні методи регулювання діють шляхом задіяння ринкових механізмів і мають провідну роль в періоди стабілізації економіки. Серед них можна виділити пільгові кредити для експортерів, імпортні депозити, митні тарифи, збори, гарантії, субсидії, податкові пільги та інші заходи в області експорту. Окрім цього, значну роль серед економічних методів регулювання ЗЕД відіграють валютні обмеження, котрі повинні спрямовуватись на регулювання зовнішньоекономічних зв'язків держави, зокрема в сферах зовнішньої торгівлі, руху капіталу та кредитів, податкових та інших платежів. У зовнішній торгівлі валютні обмеження вважаються опосередкованим чинником регулювання [4].

Окремі автори методи державного регулювання ЗЕД поділяють на тарифні та нетарифні. Якщо говорити про перший тип, то це передбачає доволі чітку й стабільну практику встановлення мита та товарів на окремі групи товарів і послуг, що має на меті підтримку інтересів національних виробників на фоні міжнародного ринку. Нетарифні ж методи можна охарактеризувати більшою розгалуженістю напрямів та складністю реалізації (рис. 7).

Механізм регулювання ЗЕД, як визначають окремі дослідники, це комплекс методів, форм і інструментів, спрямований на вплив на суб'єкти господарювання у сфері зовнішньої торгівлі з метою сприяння розвитку внутрішнього ринку та розширення можливостей збуту високотехнологічної продукції та розвитку експортно орієнтованого виробництва. Україна, незважаючи на свій значний експортний потенціал, включаючи природні ресурси, сприятливий клімат і географічне положення, а також наявність кваліфікованих ресурсів, наразі використовує його не настільки ефективно, як це можна було б зробити [1].

Рис. 7. Нетарифні методи державного регулювання ЗЕД
Джерело: [14]

Державне регулювання ЗЕД включає в себе комплекс заходів, які мають законодавчий, виконавчий і контролюючий характер, і спрямовані на поліпшення ЗЕД в інтересах економіки країни. Ця система передбачає створення необхідних умов і механізмів для ефективної взаємодії суб'єктів господарювання в межах різних держав та на міжнародному рівні.

З метою реалізації функцій, пов'язаних з регулюванням ЗЕД, в кожній державі створюється відповідна система владних інституцій, які чітко визначають свої завдання, функції і повноваження. Держава також реалізує економічну політику, спрямовану на забезпечення суспільних благ, підтримку здорової конкуренції і боротьбу з монополізмом.

Основними напрямками ЗЕД є підприємницька активність, зовнішня торгівля, надання різноманітних послуг, фінансово-кредитні операції, науково-технічне співробітництво з іноземними підприємствами тощо. Регулювання цих видів діяльності здійснюється державою через свої органи (табл. 3). Також у регулюванні ЗЕД задіяні недержавні суб'єкти управління економікою, се-

ред яких: біржі, торговельні палати, об'єднання тощо. Регулювання ЗЕД відбувається спільно з самими суб'єктами ЗЕД на основі укладених між ними угод щодо координації дій.

Таблиця 3

Інституційна участь у державному регулюванні ЗЕД

Інституція	Роль у ЗЕД
Президент України	Виступає як глава держави і є вищим представником держави на міжнародній арені. Має важливу роль у формуванні та втіленні зовнішньополітичних стратегій і прийнятті стратегічних рішень з питань ЗЕД.
Верховна Рада України	Приймає закони, що стосуються ЗЕД та затверджує міжнародні угоди. Має можливість здійснювати контроль за роботою інших органів у відношенні до ЗЕД.
Кабінет Міністрів України	Відповідає за реалізацію внутрішньої та зовнішньої економічної політики. Здійснює координацію та виконання рішень, пов'язаних із ЗЕД, зокрема, розвиток та підтримку експорту та імпорту, торговельних угод тощо.
Національний банк України	Відповідає за монетарну політику та регулювання фінансового ринку, що має важливе значення для зовнішньої торгівлі. Веде валютний контроль та забезпечує стабільність національної грошової системи.
Міністерство економіки	Відповідає за розробку та виконання економічної політики, включаючи політику щодо зовнішньої торгівлі.
Міністерство фінансів	Має важливу роль у регулюванні фінансових операцій, включаючи валютний контроль.
Державна податкова служба	Відповідає за податкову політику та збір податків на зовнішньоекономічні операції.

Державна митна служба	Регулює питання митного контролю та ввезення-вивезення товарів.
Міністерство закордонних справ	Відповідає за зовнішньополітичний аспект ЗЕД.
Антимонопольний комітет України	Регулює антимонопольну діяльність в зовнішній торгівлі та конкуренцію.
Міністерство аграрної політики та продовольства	Відповідає за регулювання та сприяння міжнародним торговельним відносинам України у сфері аграрного сектору. Може впроваджувати заходи для підтримки експортерів сільськогосподарської продукції.

Джерело: [10; 20; 25]

На думку окремих дослідників, можна виділити такі головні напрямки державної політики з регулювання ЗЕД:

1. Підтримка прийнятних умов для досягнення стратегічних цілей держави на міжнародному рівні та підвищення важливості зовнішньоекономічної сфери в інноваційній модернізації національної економіки.

2. Розвиток конкурентоспроможної на світовому рівні та дійсно функціонуючої системи інститутів та інструментів регулювання ЗЕД, що надасть можливість для реалізації своїх інтересів усіма суб'єктами ЗЕД.

3. Подальший розвиток системи державного регулювання ЗЕД, спрямований на постійний захист інтересів вітчизняного бізнесу та загальнодержавних інтересів в умовах міжнародного економічного співробітництва, з урахуванням мінливих зовнішніх умов [13].

У міжнародній практиці, для поживлення експорту, використовується надання пільг, що включає повернення податків, котрі було сплачено підприємствами під час імпортування сировини для виробництва продукції, призначеної для подальшого експорту, а також звільнення національних виробників від сплати

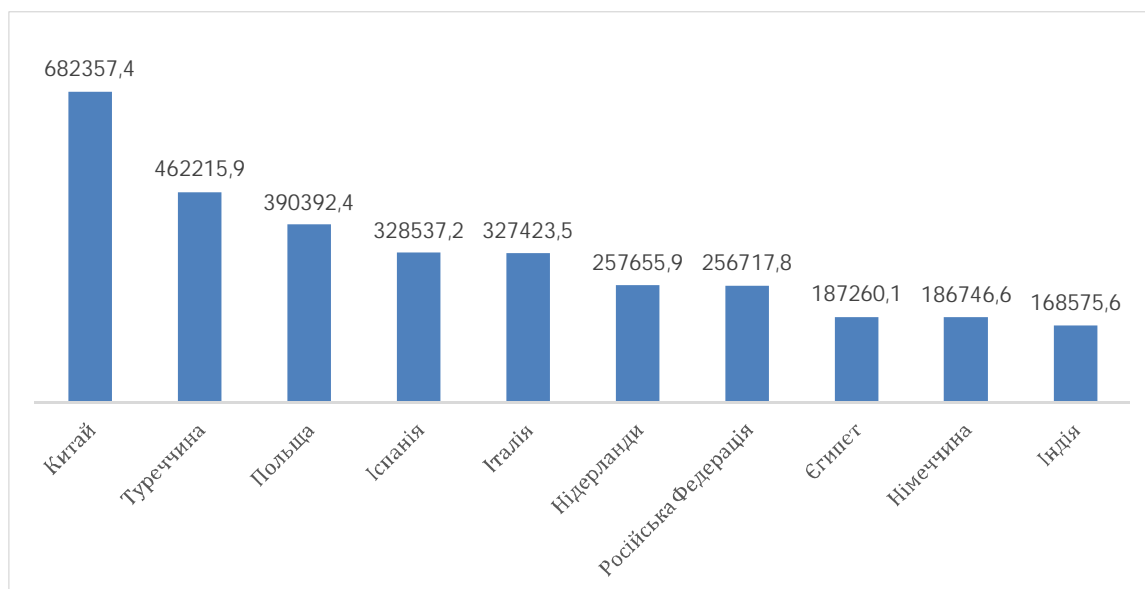

податків на матеріали та сировину, котрі є дефіцитними у відповідній державі. Оптимізація української податкової системи за-для підвищення стимулюючої складової для вітчизняних суб'єктів ЗЕД включає можливість застосування різних інструментів заохочення та підтримки за допомогою податків. Це включає розробку та впровадження заходів для зменшення непрямого оподаткування експорту, а також приведення у відповідність механізму державного регулювання із міжнародними стандартами та вимогами. Крім того, передбачається спрощення та прискорення процедур судового розгляду позовів, пов'язаних із виробництвом і подальшим експортом товарів. Використання податкових інструментів з метою регулювання ЗЕД в умовах сучасної економіки повинно стати ефективним засобом виконання завдань влади із забезпечення соціально-економічного розвитку держави, зокрема інвестиційно-інноваційних. Ці завдання можуть бути успішно реалізовані шляхом залучення іноземних інвестицій, а також стимулювання вітчизняних виробників, що може у подальшому призвести до зростання бази оподаткування і, відповідно, збільшення бюджетних надходжень [6].

Як можна побачити, напрями державного регулювання ЗЕД є різноплановими та можуть у повному обсязі охопити експортно-імпортні процеси, при цьому підтримуючи інтереси вітчизняного виробника. Разом з тим можуть існувати певні проблеми у оптимальному використанні різних інструментів через недосконалість українського законодавства та протиріччя між національними інтересами, та вимогами учасників міжнародного ринку, зокрема, вимогами ЄС. При цьому, ЗЕД України поширюється на значну кількість країн світу, що вимагає розгалуженості ЗЕВ, систематичної співпраці та можливим запозиченням практики країн-партнерів (рис. 8.).

У світовій практиці протягом ХХ століття сформувалася розгалужена система регулювання експорту та імпорту (табл. 4). За її допомогою країни впливають на конкурентоспроможність національних виробників як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках. З метою підтримки експортного виробництва та забезпечення такого

виробництва ресурсами різні країни використовують різнопланові інструменти, такі як компенсація мита, спеціальні знижки, митне звільнення і видання ліцензій на імпорту ресурсів у разі експорту готової продукції, тимчасовий безмитний ввіз тощо. В залежності від інтенсивності структурних змін в економіці та узгодження норм міжнародної торгівлі, сама регуляторна система у сфері ЗЕД постійно оптимізуються, з'являються нові, більш ефективні методи фіскального регулювання експорту та імпорту. Окрім фіскальних інструментів, різні держави часто запроваджують санітарні, екологічні, технічні стандарти та вимоги з метою захисту свого внутрішнього ринку, а також прав суб'єктів ЗЕД та споживачів від конкуренції з боку іноземних виробників [7, с. 6-7].

Рис.8. Географічна структура зовнішньої торгівлі України станом на січень 2022 (тис. дол. США)

Джерело: [23]

Особливості державного регулювання ЗЕД в окремих країнах світу

Країна	Короткий опис
США	<p>Регулювання ЗЕД у США пов'язано з політичною структурою, де Сполучені Штати діють як федеративна республіка. Ця структура передбачає подвійний рівень регулювання ЗЕД: федеральний і рівень штату. Вищий рівень включає органи публічної влади, що мають можливість регулювати ЗЕД у межах загальнодержавних цілей: митна політика, державна безпека, національні інтереси, укладання торгових угод та інших суттєвих аспектів. Рівень штату охоплює органи публічної влади окремих штатів, котрі мають компетенцію в регулюванні ЗЕД у сферах місцевих інтересів, серед яких податкова політика, збереження екології, захист місцевих споживачів та ін.</p> <p>Федеральне регулювання ЗЕД у США зазвичай виконується через різні методи, включаючи законодавче, адміністративне, фінансове та дипломатичне регулювання. Серед основних інструментів на федеральному рівні є встановлення тарифів, введення квот, надання субсидій, застосування санкцій, введення ембарго, заходи проти демпінгу та інші подібні заходи [16; 19].</p>
Німеччина	<p>Особливості регулювання ЗЕД в Німеччині визначаються її членством в ЄС, що являє собою найбільший у світі економічний блок. Німеччина дотримується єдиної торгової політики ЄС, що встановлює правила і умови торгівлі з країнами, які не є членами ЄС. Відповідно, Німеччина застосовує такі ж самі митні тарифи до всіх іноземних товарів та послуг з іншими країнами і виконує загальні стандарти та правила в галузі фітосанітарних та санітарних норм, технічного регулювання, захисту прав інтелектуальної власності та інших областей.</p>

	<p>Німеччина також приймає участь у укладанні та реалізації міжнародних угод Європейського Союзу з іншими країнами і регіонами, спрямованих на лібералізацію послуг і інвестицій, зменшення або повне скасування митних бар'єрів, підтримку сталого розвитку і інше. Зовнішня торгівля залишається однією з найбільш динамічних галузей економіки Німеччини, яка стимулює її економічний ріст і перетворила країну на ключового учасника світового експорту і імпорту. Цьому сприяє високорозвинена система фінансування та страхування ЗЕД, а також державна фінансова підтримка для участі німецьких компаній у міжнародних ярмарках і виставках, завдяки чому приблизно 20 % всього німецького експорту ініціюється через ці заходи [21].</p>
Польща	<p>Підпорядковується загальній торговій політиці ЄС, котра визначає умови та правила торгових операцій з країнами, що не є членами ЄС. Паралельно зі спільною торговою політикою ЄС, Польща розробила власну національну стратегію регулювання ЗЕД. Основним законодавством у цій області є Закон «Про зовнішньоекономічне право», котрий визначає базові цілі, принципи, процедури регулювання та необхідні компетенції щодо ЗЕД. Польща прагне використовувати ЗЕД для забезпечення національної безпеки, покращення економічного добробуту населення країни, поглиблення інтеграції з країнами ЄС та поширення польської культури. Для досягнення цих цілей Польща може використовувати різноманітні інструменти, такі як санкції, контроль, ліцензування, бойкоти, ембарго, надання експортних кредитів та інші [15].</p>
Туреччина	<p>Туреччина є кандидатом на вступ до ЄС. Крім того, є активним членом СОТ і має підписані торгові угоди з різними країнами та регіонами. Використовує загальний митний тариф, який ґрунтується на митному тарифі Європейського Союзу, але включає свої особливості.</p>

продовження таблиці 4

	<p>Дотримується міжнародних стандартів у сфері організації ЗЕД. Бере активну участь в формуванні та реалізації угод ЄС з іншими країнами, що спрямовано на лібералізацію послуг, залучення інвестицій, зниження митних бар'єрів та підтримку сталого розвитку. Національна політика регулювання ЗЕД Туреччини базується на внутрішньому законодавстві країни та європейських нормативно-правових актах. Туреччина прагне використовувати ЗЕД для поглиблення інтеграції з ЄС, підвищення економічного добробуту громадян, забезпечення безпеки та просування турецької культури та інших аспектів. Для досягнення цих цілей, Туреччина може використовувати різноманітні інструменти [3].</p>
Китай	<p>Майже повністю контролює ринки Східної Азії, активно розширюючи свою присутність на ринках Східної Європи, Росії та Америки. Ці досягнення стали можливими завдяки відкритій зовнішньоекономічній політиці, спрямованій на зміцнення економічних зв'язків з міжнародними партнерами, приваблення іноземних інвестицій в державну економіку і запровадження у практику спеціальних економічних зон. При вступі до СОТ, зовнішньоекономічна політика Китаю стала ще більш ліберальною, що відобразилося у зниженні тарифних та нетарифних обмежень і в створенні сприятливого середовища з метою залучення іноземних капіталів. Існування великого внутрішнього ринку у Китаю і ліберальна інвестиційна політика дозволили країні посісти друге місце у світі за рівнем залучення іноземних інвестицій до національної економіки [7, с. 7-8].</p>

Отже, на прикладі розглянутих країн можна констатувати, що у більшості випадків державне регулювання ЗЕД тяжіє до інтеграції та адаптації з загально визнаними стандартами. В цьому плані Угоду про асоціацію з ЄС можна вважати одним з позитивних рушійних факторів оптимізації механізмів державного регулювання ЗЕД в Україні. В цілому, українські органи публічної влади можуть ви-

користувати раціональні аспекти державного регулювання ЗЕД, які вже успішно застосовуються у зарубіжних країнах. Однак це повинно бути зроблено з урахуванням стану української економіки та її національних особливостей. Особливо це актуально в кризових, перехідних та стабілізаційних періодах, коли важлива роль держави в організації та проведенні ЗЕД стає очевидною.

Досвід розвинутих країн у сфері державного регулювання ЗЕД, його еволюція та характеристики, є надзвичайно важливими для України, оскільки це допоможе ефективно використовувати потенціал вітчизняної економіки. Послідовне використання українською владою позитивного міжнародного досвіду у регулюванні ЗЕД сприятиме підвищенню рівня економічної безпеки країни, збільшенню інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності українських товарів та послуг. Також це сприяє доступу до сучасних технологій і набуттю досвіду та щодо прийняття виважених управлінських рішень.

В контексті підвищення активності ЗЕД України, важливо реалізувати політику, спрямовану на збільшення обсягів експорту, підвищення інноваційної складової для покращення якості вітчизняної продукції та відповідності її світовим стандартам, що підвищить конкурентоспроможність на міжнародному рівні. Розвиток ЗЕД у значній мірі обумовлений інвестиційною привабливістю держави, окремих її територій та галузей економіки для потенційних інвесторів, у тому числі й зарубіжних. Через це важливо створити належну інституціональну підтримку інвестиційної діяльності, у тому числі й удосконалення практики використання інструментів державного регулювання ЗЕД, сприяння реалізації високотехнологічних інвестиційних проєктів, надання консультативної та інформаційної підтримки компаніям у розробці таких проєктів, організацію та підтримку участі вітчизняних підприємств у спільних заходах, таких як міжнародні виставки, ярмарки та форуми [24].

Суттєвими компонентами механізму управління ЗЕД є систематичний моніторинг зовнішнього та внутрішнього

середовища, проведення аналізу і оцінювання стану та перспектив розвитку ЗЕД, вироблення тактичних та стратегічних планів. Правомірним є твердження, що активна цифровізація економіки може забезпечити переваги у здійсненні ЗЕД в Україні. Наприклад, впровадження електронного обліку операцій імпорту та експорту може допомогти зменшити ризики корупції. Крім того, цифрова трансформація може розширити можливості для зміцнення міжнародних зв'язків з іноземними партнерами, використовуючи сучасні інформаційно-комунікаційні технології, засоби та мережі зв'язку та співробітництва [9].

Важливим завданням у сфері державного регулювання ЗЕД є сприяння та всебічна підтримка інновацій у різних галузях економіки, що мають експортну спрямованість або потенціал до розширення діяльності на міжнародному рівні [12; 26]. З метою цього потрібно встановити стратегічні напрями ЗЕД та основні напрями запровадження інновацій, котрі за сприятливих умов, мають потенціал до підтримати вітчизняних суб'єктів ЗЕД у забезпечення сталого розвитку економіки і втіленні значних проектів та стратегічних ініціатив за межами країни.

Висновки. Отже, в сучасних умовах необхідно вживати заходів для підвищення ефективності регулювання ЗЕД в Україні. Ці заходи включають в себе поліпшення законодавчого регулювання, покращення інфраструктури, впровадження стратегічного підходу та вдосконалення напрямів регулювання, сприяння інвестиціям, вчасне проведення моніторингу, аналізу, оцінки та прогнозування тенденцій у ЗЕД, а також підвищення рівня економіки через поширення діджиталізації. Однією з основних областей для оптимізації напрямів регулювання ЗЕД в Україні в сучасних умовах є удосконалення нормативно-правової складової та інфраструктурні перетворення, впровадження стратегічного підходу до регулювання ЗЕД, підвищення привабливості для інвесторів, а також використання можливостей новітніх інформаційних технологій у економіці для мінімізації корупційних ризиків і активізації співпраці з зарубіжними інвесторами.

складний комплексний вид діяльності, який включає різноманітні об'єкти та може бути розширований на сегменти з урахуванням низки критеріїв та ознак. Затребуваним при цьому є не вивчення окремих напрямів регулювання ЗЕД, а проведення аналізу їх взаємодії. Протягом реалізації ЗЕД значним є досягнення основоположної мети - така діяльність має стати джерелом підвищення національного доходу та сталого розвитку економіки. Це має перспективу тільки в ході вирішення завдань для досягнення цієї мети, що недосяжно без виваженого та ефективного державного управління. Доведено, Державне регулювання ЗЕД включає в себе комплекс заходів, які мають законодавчий, виконавчий і контролюючий характер, і спрямовані на поліпшення ЗЕД в інтересах економіки країни. Ця система передбачає створення необхідних умов і механізмів для ефективної взаємодії суб'єктів господарювання в межах різних держав та на міжнародному рівні. Встановлено, що Основними напрямками ЗЕД є підприємницька активність, зовнішня торгівля, надання різноманітних послуг, фінансово-кредитні операції, науково-технічне співробітництво з іноземними підприємствами тощо. Регулювання цих видів діяльності здійснюється державою через свої органи. Також у регулюванні ЗЕД задіяні недержавні суб'єкти управління економікою, серед яких: біржі, торговельні палати, об'єднання тощо. Регулювання ЗЕД відбувається спільно з самими суб'єктами ЗЕД на основі укладених між ними угод щодо координації дій. Наголошено, що суттєвими компонентами механізму управління ЗЕД є систематичний моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовища, проведення аналізу і оцінювання стану та перспектив розвитку ЗЕД, вироблення тактичних та стратегічних планів. Правомірним є твердження, що активна цифровізація економіки може забезпечити переваги у здійсненні ЗЕД в Україні.

Ключові слова: *зовнішньоекономічна політика, зовнішньоекономічна діяльність, механізм державного регулювання, напрями регулювання ЗЕД, експорт та імпорт.*

Received: 12.07.23

References

1. Akymenko, O.Yu. (2019). Formuvannia mekhanizmu suchasnoho rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti yak vazhlyvoi peredumovy rozvytku eksportno oriietovanoho vyrobnytstva [Formation of the mechanism of modern regulation of foreign economic activity as an important prerequisite for the development of export-oriented production]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia : Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and world economy*, 24(1), (pp. 5-9) [in Ukrainian].
2. Baldyniuk, V.M. (2022). Derzhavne rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti Ukrainy [State regulation of foreign economic activity of Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 74, (pp. 36-43) [in Ukrainian].
3. Berezhniuk, I.H. (2020). Suchasni aspekty vplyvu systemy rehuliuвання ZED na formuvannia eksportooriietovanoi diialnosti pidpriemstv [Modern aspects of the influence of the FEZ regulation system on the formation of export-oriented activities of enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, 2, (pp. 200-204) [in Ukrainian].
4. Chernyshev, V.H., Okara, D.V., & Kovalova, I.L. (2019). Zovnishnoekonomichna diialnist rehioniv Ukrainy [Foreign economic activity of the regions of Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 6. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_6_42 [in Ukrainian].
5. Dombrovska, S.M. (2017). Napriamy derzhavnoho rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti v Ukraini [Directions of state regulation of foreign economic activity in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Seriiia : Derzhavne upravlinnia – Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine. Series: Public administration*, 1, (pp. 114-119) [in Ukrainian].
6. Fomishyna, V.M., Chaika-Petehyrych, L.B., & Fedorova, N.Ye. (2022). Otsinka zovnishnoho seredovyshcha rozvytku mizhnarodnoho biznesu v Ukraini [Evaluation of the external environment for the development of international business in Ukraine]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi – Problems of the systemic approach in economics*, 1 (87), (pp. 7-13). Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2022-1-1> [in Ukrainian].

7. Franchuk, V.I., & Shuprudko N.V. (2018). Zarubizhnyi dosvid fiskalnogo rehuliuвання zovnishnotorhovelnoi diialnosti ta mozhlyvosti yoho vykorystannia dlia zmitsnennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Foreign experience of fiscal regulation of foreign trade activity and the possibility of its use to strengthen the economic security of Ukraine]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnogo universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia : Ekonomika i upravlinnia – Scholarly notes of V. I. Vernadsky Tavri National University. Series: Economics and management*, 29(68), (pp. 6-10) [in Ukrainian].

8. Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 436-IV [Economic Code of Ukraine dated 16.01.2003 No. 436-IV]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].

9. Khromushyna, L.A. (2020). Analiz zovnishnoho seredovyscha v protsesi menedzhmentu zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriemstva [Analysis of the external environment in the process of management of foreign economic activity of the enterprise]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*, 154, (pp. 137-140) [in Ukrainian].

10. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 [Constitution of Ukraine dated June 28, 1996]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

11. Zakon Ukrainy Pro zovnishnoekonomichnu diialnist vid 16.04.1991 № 959-XII [Law of Ukraine On foreign economic activity dated April 16, 1991 No. 959-XII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (data zvernennia 30.09.2023) [in Ukrainian].

12. Mazur, K.V., & Hontaruk, Ya.V. (2020). Rozvytok zovnishnoekonomichnoi diialnosti pererobnykh pidpriemstv APK Ukrainy v umovakh intehtratsii v YeS [Development of foreign economic activity of processing enterprises of the agro-industrial complex of Ukraine in the conditions of integration into the EU]. *East European Scientific Journal – East European Scientific Journal*, 5 (57), (pp. 4-10) [in Ukrainian].

13. Mishchenko, D.A., & Mishchenko, L.O. (2021). Teoretychni osnovy mekhanizmu derzhavnogo rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti v Ukraini [Theoretical foundations of the mechanism of state regulation of foreign economic activity in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, 2. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1965> [in Ukrainian].

14. Nebotov, P.H. (2017). Mizhnarodnyi dosvid formuvannia ta rozvytku system eksportnogo kontroliu [International experience in the formation and development of export control systems]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v*

Ukraini – Formation of market relations in Ukraine, 5, (pp. 18-24). Retrieved from https://dndiime.org/wp-content/uploads/2017/10/5_2017.pdf [in Ukrainian].

15. Ohliad torhovelnoi polityky Spoluchenykh Shtativ Ameryky [Overview of the trade policy of the United States of America]. (n.d.). www.me.gov.ua. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. Retrieved from <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=537bcb9d-853d-4d7c-bc9a-064d54baed95&title=OgliadTorgovelnoiPolitikiSpoluchenikhShtativAmeriki> [in Ukrainian].

16. Pantelieieva, N., Khutorna, M., Honcharenko, O., Kirdei, L., Kokhan, V., & Dudnyk, T. (2023). Zovnishnoekonomichna diialnist Ukrainy v sferi ozbroiennia ta viiskovoi tekhniki [Foreign economic activity of Ukraine in the field of armaments and military equipment]. *Vyprobuvannia ta sertyfikatsiia – Testing and certification*, 1(1), (pp. 93-106). Retrieved from <https://doi.org/10.37701/ts.01.2023.12> [in Ukrainian].

17. Penkov, M. (2021). Zmist i sutnist derzhavnogo rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti [Content and essence of state regulation of foreign economic activity]. *Derzhavne budivnytstvo – State construction*, 1. Retrieved from <https://periodicals.karazin.ua/db/article/view/21360> (data zvernennia 30.09.2023) [in Ukrainian].

18. Rudenko, O. (2019). Osoblyvosti formuvannia ta rehuliuвання investytsiinykh zakhodiv v Spoluchenykh Shtatakh Ameryky [Peculiarities of formation and regulation of investment measures in the United States of America]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho unyversytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and the world economy*, 2(23), (pp. 82-86) [in Ukrainian].

19. Rybakova, T. (2020). Instrumenty valiutnoho rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti [Instruments of currency regulation of foreign economic activity]. *Ekonomichnyi visnyk unyversytetu – Economic Bulletin of the University*, 47, (pp. 127-135). Retrieved from <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-47-127-135> (data zvernennia 30.09.2023) [in Ukrainian].

20. Rybakova, T.O. (2018). Systema finansovoho rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti [System of financial regulation of foreign economic activity. Scientific Bulletin of the International Humanitarian University]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho unyversytetu. Serii : Ekonomika i menezhment – Series: Economics and management*, 31, (pp. 106-109) [in Ukrainian].

21. Stakhorska, S.I. (2018). Teoretychnyi pidkhid do vyznachennia sutnosti finansovoho rehuliuвання ZED [Theoretical approach to determin-

ing the essence of financial regulation of foreign exchange]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Ser.: Economic sciences*, 28(1), (pp. 31-35) [in Ukrainian].

22. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). *www.ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

23. Tybinka, H. (2020). Analiz zovnishnoekonomichnoi diialnosti Ukrainy [Analysis of foreign economic activity of Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Ekonomika APK – Bulletin of the Lviv National Agrarian University. Economy of agro-industrial complex*, 27, (pp. 68-70) [in Ukrainian].

24. Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 lypnia 2021 roku «Pro Stratehiiu zovnishnopolitychnoi diialnosti Ukrainy» vid 26.08.2021 № 448/2021 [Decree of the President of Ukraine On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated July 30, 2021 «On the Strategy of Ukraine's foreign policy activity» dated August 26, 2021 No. 448/2021]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021#top> [in Ukrainian].

25. Yarusevych, Ye.Yu. (2021). Deiaki osoblyvosti spivvidnoshennia mizhnarodnykh ta natsionalnykh rezhymiv eksportnoho kontroliu [Some features of the relationship between international and national regimes of export control]. *Visegrad Journal on Human Rights – Visegrad Journal on Human Rights*, 2, (pp. 369-373). Retrieved from https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/06/VJNR_2_2021-1.pdf [in Ukrainian].

26. Zaiachkivska, O.V. (2020). Kharakterystyka naukovykh pohliadiv shchodo poniattia «Zovnishnoekonomichna diialnist» [Characteristics of scientific views on the concept of «Foreign economic activity»]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ekonomichni nauky – Bulletin of the National University of Water Management and Nature Management*, 3, (pp. 72-78) [in Ukrainian].

27. Zhovnir, N.M., Sydorenko, K.O., & Varchenko, Z.O. (2023). Zovnishnoekonomichna diialnist u systemi makroekonomichnoi polityky [Foreign economic activity in the system of macroeconomic policy]. *Stalyi rozvytok: vyklyky ta zahrozy v umovakh suchasnykh realii – Sustainable development: challenges and threats in the conditions of modern realities: materials of the International science and practice Internet conference*, (pp. 282-283). Poltava: Natsionalnyi universytet imeni Yurii Kondratiuka [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Антонова Людмила Володимирівна: Чорноморський національний університет імені Петра Могили: вул. 68 десантників, 10, Миколаїв, 54003, Україна.

Liudmyla Antonova: Black Sea National University of Petro Mohyla, 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID.ORG./ 0000-0003-2975-6453

E-mail: antonovav77@gmail.com

Антонов Андрій Вячеславович: Державний університет «Житомирська політехніка», вул. Чуднівська, 103, м. Житомир, 10005, Україна.

Andrii Antonov: State University of «Zhytomyr Polytechnic», 103, Chudnivska str., Zhytomyr, 10005, Ukraine.

ORCID.ORG/ 0000-0003-0495-7056

Email: Antonovav75@ukr.net